

KRISTIANSAND TINGRETT

DOM

Avsagt: 29.10.2018 i Kristiansand tingrett,
Saksnr.: 18-098709TVI-KISA/29
Dommer: Tingrettsdommer Thom Arne Hellerslia
Saken gjelder: Erstatningsoppgjør etter arbeidsulykke - yrkesskade

Advokat Jon Olav Holvik

mot

Frende Skadeforsikring AS

Advokat Stig Norby

DOM

Saken gjelder erstatningsoppgjør etter arbeidsulykke.

Framstilling av saken

Saksøker, _____, er skadelidt i saken. Saksøkte, Frende Skadeforsikring AS, har ansvaret etter yrkesskadeforsikring som var tegnet av saksøkers arbeidsgiver på det tidspunktet da arbeidsulykken fant sted – Roy Sandnes AS.

Saksøker er født 19.09.1989. Han tok fagbrev som tømrer høsten 2010. Han var først ansatt i Lindal Hus på Vegårshei, men ble permittert grunnet liten oppdragsmengde. I 2011 fikk han jobb i Aase Sveiseverksted i Lillesand. Fra 1. august 2012 var han ansatt som tømrer i Roy Sandnes AS.

Den 31. oktober 2012 ble _____ skadet i en arbeidsulykke. I forbindelse med at han drev med arbeid på et tak falt han ned og landet med ryggen på en plankestabel. Det er antatt at fallhøyden var ca. 3 m. Han ble hentet av ambulanse og kjørt til sykehuset, hvor det ble konstatert brudd i ryggen i form av tverrtaggfrakturer i TH10, L1, L2 og L3, samt en mindre sprekk i L5. Han var 100 % sykmeldt fram til 6. januar, deretter 50 % til 2. april og 30 % til 3. mai 2013, hvorefter han var tilbake i 100 % stilling.

Høsten 2013 begynte _____ på fagskole, og tok deretter utdanning som bygningsingeniør, som han fullførte våren 2017. Han mottok arbeidsavklaringspenger under utdannelsen. I august 2017 fikk han arbeid i Asplan Viak som ingeniør.

Frende har erkjent ansvar etter yrkesskadeforsikringen, men det har vært spørsmål om årsakssammenheng og økonomisk tap. Forsikringsaken ble avsluttet i 2014. Etter henvendelse fra saksøkers daværende advokat ble det imidlertid i mars 2016 innhentet spesialisterklæring fra lege, spesialist i fysikalsk medisin og rehabilitering, Niels Gunnar Juel. Erklæringen forelå først 22. oktober 2017. Basert på spesialisterklæringen ble det utbetalt ménerstatning med 13 %, iht. forsikringsvilkår om utvidet dekning av ménerstatning. Frende var av den oppfatning at det ikke forelå grunnlag for erstatning ut over dette. I desember 2017 ble det likevel gitt et tilbud om dekning av 50 % av beregnet lidit inntektstap. Tilbudet ble avslått av _____.

Stevning i saken ble tatt ut 31. mai 2018. Tilsvar forelå 14. august 2018. Partene har inngitt enkelte ytterligere prosesskrifter, samt sluttinnlegg. Hovedforhandling ble avholdt 10. oktober 2018 i Kristiansand tingretts lokaler. Saksøker avga partsforklaring og det ble ført ett vitne samt foretatt dokumentasjon som framgår av rettsboken.

Saksøker har i korte trekk gjort gjeldende:

Det foreligger årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen, og har derfor krav på å få dekket økonomisk tap han har lidt ved å gjennomføre omskolering framfor å jobbe videre som tømrer. Det er ikke andre plager/lidelser enn ryggskaden som er årsaken til omskoleringen. _____; diabetes er velregulert. Han tok opp spørsmålet om omskolering med sin fastlege våren 2012, siden han trivdes dårlig der han da jobbet – på Aase sveiseverksted. Han trivdes imidlertid med å jobbe i Roy Sandnes AS, og tok ikke opp temaet etter at han fikk jobb der, før arbeidsulykken. Han klarte å jobbe en del etter ulykken, men da med tilrettelagt arbeid. Det ville ikke vært mulig å fortsette som tømrer med tilrettelagt arbeid. Det framgår av spesialisterklæringen at ryggskaden ikke er forenlig med tunge løft og vanskelige arbeidsstillinger. Når det gjelder grunnlaget som NAV har benyttet i sine vedtak, vises til at spesialisterklæringen først forelå lenge etter at NAV hadde behandlet saken. Også forsikringsselskapets rådgivende lege fant det høyst tvilsomt om _____ kunne fortsette som tømrer. Dersom det er slik at _____ hadde bestemt seg for omskolering før arbeidsulykken, er det vanskelig å forstå hvorfor han ikke startet omskoleringen høsten 2012. Det er ikke vanlig for tømrere å ta videreutdanning – det er kun et fåtall som gjør dette. Ryggskaden er såpass vesentlig i årsaksbildet at det er rimelig å knytte ansvar til den. Det er Frende som etter rettspraksis har bevisbyrden for at _____ uansett ville ha omskolert seg.

Når det gjelder økonomisk tap, vises til framlagte beregninger. Det er lagt til grunn at timelønnen i 2013 ville vært kr 220,-. Dette er rimelig ut fra at timelønnen i 2012 var kr 210,- og deretter kr 215,-. Lønnsnivået til tømrer som i dag er ansatt i Roy Sandnes AS viser at lønnsnivået lå over bransjetallene. Samlet tap utgjør ca. kr 570.000,- inkl. renter. Det skal ikke gjøres fradrag for reiseutgifter. Det er uriktig at reiseutgifter er tatt med på ligningen for 2013. Videre skal tapet beregnes fram til utgangen av tapsperioden, og ikke fram til domstidspunktet. Domstidspunktet kan påvirkes av blant annet anke. Rettspraksis som gir erstatning fram til domstidspunktet omfatter også framtidig tap, noe som ikke kreves i denne saken. Som støtte for å ikke beregne tapet helt fram til domstidspunktet, vises til LB-2011-193808. Subsidiært, dersom også 2018 tas med i beregningen, gjøres det gjeldende at også dette året ga et tap, ut fra boomkostninger.

Videre kreves dekning av framtidige utgifter, knyttet til avgift for bruk av treningsstudio. Slik trening er viktig for ryggen. Da han antakelig uansett ville ha hatt enkelte slike utgifter, er kravet begrenset til kr 1.000,- pr år, kapitalisert og neddiskontert til kr 21.000,-.

Saksøkers påstand

1. Frende Skadeforsikring AS dømmes til å betale _____ erstatning etter rettens skjønn.
2. Frende Skadeforsikring AS dømmes til å betale sakens kostnader.

Saksøkte har i korte trekk gjort gjeldende:

Det foreligger ikke årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen. Det foreligger uavhengige konkurrerende årsaker til omskoleringen, og [redacted] ville ha omskolert seg uavhengig av arbeidsulykken. Ved vurderingen av årsakssammenheng må retten legge størst vekt på de begivenhetsnære bevis. Både journalen fra fastlegen og sykehusjournalen viser at [redacted] før ulykken hadde intensjoner om omskolering. Det framstår som spesielt dersom både sykehuset og fastlegen har misforstått på dette punktet. Det vises også til arbeidsevnevurderingen i 2013, der ryggskaden verken er nevnt som hoveddiagnose eller bidiagnose. Det vises også til NAVs dokumenter i saken, der det er angitt andre årsaker til manglende arbeidsevne enn ryggskaden. NAV har ikke godkjent omskoleringen som yrkesrelatert. Det var ikke behov for spesialisterklæring for å fastsette at ryggen var årsaken til omskoleringen. Når det gjelder spesialisterklæringen, er denne mangelfull i og med at spesialisten ikke hadde tilgang til legejournaler fra før arbeidsulykken – når spesialisten ikke hadde kunnskap om tidligere plager, er det naturlig at alt relateres til arbeidsulykken. Det var først etter at saken var meldt til Frende at [redacted] : anførte arbeidsulykken som årsak til omskoleringen. Saken ble meldt Frende 15 måneder etter ulykken og ytterligere ett år senere som arbeidsulykke til NAV. Det vises også til at [redacted] : var så godt som restituert våren 2013, i og med at han var tilbake i full jobb. Han mottok ikke behandling for ryggen etter sommeren 2013, og var etter dette aktiv i actionsport. Det er kun tale om brudd, som normalt leger seg selv.

Når det subsidiært gjelder økonomisk tap, vises til framlagte beregninger, som er basert på den inntekt arbeidsgiver har oppgitt på skadetidspunktet, kr 30.000,- pr. mnd., og deretter på generelle bransjetall. Dersom det gjøres gjeldende at [redacted] ville ha hatt en bedre lønnsutvikling enn generelt i bransjen, stilles det et skjerpet beviskrav, jf. Rt-2003-388 (Dykkerdommen). Det skal videre gjøres fradrag for de utgifter saksøker ville ha hatt dersom han hadde vært i arbeid, og det er derfor gjort fradrag for reiseutgifter, slik disse går fram av ligningen for 2013, som er basert på saksøkers selvangivelse. Når det gjelder tapsperioden, må denne regnes fram til domstidspunktet. Det er klar støtte for dette i rettspraksis, herunder i LH-2005-88648.

Det er ikke grunnlag for dekning av framtidige utgifter. Også uten skaden ville [redacted] ha hatt utgifter til helsestudio, slik han hadde før arbeidsulykken.

Saksøktes påstand

1. Frende Skadeforsikring AS frifinnes.
2. [redacted] : dømmes til å betale sakens kostnader.

Rettens bemerkninger

Innledning

Retten legger til grunn som ubestridt at det foreligger en arbeidsulykke som i utgangspunktet gir rett til erstatning etter vilkårene i forsikringsavtalen, som er basert på lov om yrkesskadeforsikring med tilhørende forskrift om standardisert erstatning. Det er utbetalt ménerstatning ut fra en invaliditet på 13 %, i og med at forsikringen hadde utvidet dekning på dette punktet. Det er videre enighet om at det ikke foreligger lidte utgifter eller framtidig inntektstap. Det som kreves erstattet, og som tvisten gjelder, er lidt inntektstap og framtidige utgifter.

Når det gjelder lidt inntektstap, er det et springende punkt om det foreligger årsakssammenheng mellom arbeidsulykken i 2012 og omskoleringen som gjennomførte i perioden 2013-2017. Dersom det foreligger slik årsakssammenheng, er partene uenige om den nærmere utmålingen av lidt inntektstap. Uenigheten knytter seg til hvilken lønn og lønnsutvikling som skal legges til grunn uten skaden, hvilke utgifter hadde hatt med skaden, og hvilken beregningsperiode som skal legges til grunn.

Når det gjelder framtidige utgifter, er det spørsmål om det foreligger årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og utgifter til treningssenter.

Spørsmålet om årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen

Omskoleringen som gjennomførte, innebar at han under utdanningen hadde lavere inntekt enn han ville ha hatt som tømrer. Dersom dette tapet skal kunne erstattes, må det foreligge rettslig årsakssammenheng med arbeidsulykken. Rettslig årsakssammenheng foreligger dersom arbeidsulykken var en nødvendig betingelse for omskoleringen. Frende har anført at det foreligger andre årsaker til omskoleringen, dvs. at hadde gjennomført omskoleringen også om ulykken tenkes borte. Dersom det foreligger flere *selvstendig virkende årsaker*, blir skadevolder ikke erstatningsansvarlig for tap som også hadde oppstått om arbeidsulykken tenkes borte, jf. f.eks. Rt-1999-1473 og Lødrup (ved Kjelland), Lærebok i erstatningsrett (2009), s. 336-339 og 345-347. Dersom arbeidsulykken utgjør en av flere *samvirkende årsaker*, er hovedregelen at skadevolder er erstatningsansvarlig fullt ut, jf. Lødrup s. 333-336. Det er likevel en grense, på den måten at arbeidsulykken må ha vært «*så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den*», jf. Rt-1992-64 (p-pilleddom II) på s. 70 og Lødrup s 340-342.

De andre årsakene som det er pekt på, er lidelser/plager som skadelidte hadde før ulykken – diabetes type I, astma og allergi. kan også uavhengig av lidelser/plager ha hatt en intensjon om videreutdanning, f.eks. for å få andre arbeidsoppgaver eller høyere lønn.

Retten er kommet til at det foreligger årsakssammenheng, ved at arbeidsulykken utgjør en av flere samvirkende årsaker til omskoleringen, og at arbeidsulykken framstår som så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den.

Retten vil først peke på at arbeidsulykken var egnet til å forårsake omskolering, da skaden i ryggen utgjorde et hinder for at [redacted] kunne fortsette som tømmerer uten tilpasninger.

Retten viser i denne forbindelse til forklaringene fra [redacted] og Roy Sandnes om at [redacted] hadde så store problemer med ryggen etter arbeidsulykken at han ikke kunne jobbe på vanlig måte som tømmerer – han måtte få tilpassede oppgaver som ikke innebar tunge løft eller arbeidsstillinger som ga ryggsmertesmerter. Den omstendighet at han var tilbake i arbeid på fulltid fra mai 2013, skyldtes at Sandnes hadde vaktmesteroppdrag for flere hytteeiere, som særlig ble utført i sommerhalvåret, slik som gressklipping, og som kunne utføres av [redacted]. Sandnes var imidlertid av den oppfatning at med slike ryggproblemer [redacted] hadde våren 2013 ville det vært vanskelig å fortsette som tømmerer, da dette ofte krever tunge løft og vanskelige arbeidsstillinger. Det ville vært særlig vanskelig å foreta tilpasninger gjennom hele året for et lite firma som Roy Sandnes AS.

Dette støttes av uttalelse fra [redacted] fastlege, Mari Elisabeth Hervold, av 17. desember 2014, der det heter følgende:

Han hadde en ulykke på jobb som tømmerer 30.10.12. Han fikk flere brudd i ryggen etter fall fra 2,5-3 meter.

I etterkant var han langtidssykemeldt.

Han har hatt mye ryggplager og i perioden etter skaden gikk han jevnlig til fysioterapi.

Han må ta hensyn til ryggen sin og holde den ved like ved trening – for at den skal fungere best mulig.

Like fullt mye smerter og kan lett får forverring av plager.

Vil ikke kunne klare å fungere i jobb som tømmerer pga hans ryggplager og man har bedt om hjelp til endre yrkesretning – og man støtter han i dette.

På studiene må han også ha tilpasset stol pga sine ryggplager.

Hadde ikke slike plager i forkant av ulykken.

Det er riktig som påpekt av forsikringsselskapet at brudd i ryggen normalt vil bli leget etter kort tid. Retten legger imidlertid til grunn at for [redacted] ga bruddene en varig skade. Retten viser her til spesialistuttalelse fra lege, spesialist i fysikalsk medisin og rehabilitering, Niels Gunnar Juel, av 22. oktober 2017. Han konstaterer at arbeidsulykken hadde skadevirkende evne, at det var adekvate akuttssymptomer, og at det er dokumentert brosymptomer til dagens plager. Han konkluderer derfor med at det er årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og de funn han har gjort av skiveskade og prolaps, og som kan knyttes til dagens ryggplager. Følgende framgår om skaden, jf. rapporten s. 6-7:

Han fikk flere brudd i venstre tverrtagger i Th10, L1, 2 og 3. Disse ga sikkert opphav til akutt smertene og forårsaket sikkert blødning i området. Bruddene har tilhelet og blødningen absorbert, men det kan foreligge noe arrvev i området som kan gi opphav til følelsen av lokal stivhet og smerter i virvelsøylen. Det ble tatt CT-bilder av korsryggen ved innleggelsen som viste normale forhold og undersøkelse av nervene til beina viste ingen patologi kort etter ulykken. De utstrålende smertene han hadde fortil i venstre lår er det ingen sikker forklaring på og disse må anses som knyttet til (refererte fra) bruddområdet initialt. Disse har også forsvunnet nå. Imidlertid er det tilkommet forandringer i nederste skive i korsryggen (L5/S1) som tyder på en skiveskade (høyderedusert og degenerert skive) på de nye MR-bildene tatt i år. Det foreligger også en prolaps mot venstre side som kan påvirke S1-nerveroten. Slik skiveskade kan bidra til ryggsmarter og stivhet og utstrålende smerter ned i baken og på baksiden av lårene selv om det ikke foreligger objektivt tap av nervefunksjon (lammelser, reflekstap). Prosessen med degenerering av denne skiven kan godt ha startet med ulykken og så utviklet seg videre med den aktuelle prolapsen og de utstrålende smertene han har i dag. Han har imidlertid ingen objektivt påvisbar skade av nerverot eller nervesystemet.

Juel fastsetter etter dette en skaderelatert varig medisinsk invaliditet i ryggen til 10 %. Juel hadde ikke tilgang til legeopplysninger fra før skaden, men retten kan ikke se at dette har hatt betydning for konklusjonene – Juel har ikke uttalt seg til spørsmålet om årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen. Han var dessuten uansett klar over de øvrige lidelsene/plagene.

Spesialistuttalelsen ble forelagt for rådgivende lege for Frende, Helge Skjerven. I mail av 5. desember 2017 finner han ikke grunn til å betvile konklusjonene i denne, men foreslår å heve invaliditetsgraden fra 10 % til 12-13 %, hvilket ble tatt til følge. Når det gjelder betydningen for omskoleringen, viser han til arbeidsevnevurderingen av 6. april 2013, jf. nærmere nedenfor, og kommenterer denne slik:

Behovet for omskolering begrunnes altså primært i hans kroniske sykdommer og i liten grad i ryggskaden. Basert på funksjonsbeskrivelsen i spesialisterklæringen mener jeg likevel det er høyst tvilsomt om han kunne ha fortsatt i tømmeryrket som er fysisk krevende med den aktuelle ryggskaden.

Retten vil så knytte noen bemerkninger til de øvrige mulige årsakene til omskoleringen.

Når det gjelder astma, har _____ forklart at han delvis vokste denne av seg, og at han sluttet med medisin 13 år gammel. Han har allergi mot blant annet støv, og går fast på allergimedisin. Allergi mot pollen og støv synes å ha gitt enkelte problemer, men han benyttet maske dersom det var mye støv. Diabetesen er velregulert, og han har behov for færre kontroller enn andre. Lidelsene/plagene var kjent for _____ da han tok fagbrev som tømmer, men han valgte til tross for disse å ta en slik utdanning.

Kort tid ut i arbeidslivet tok _____ likevel opp temaet omskolering, med henvisning til nevnte lidelser/plager. Da _____ tok opp dette våren 2012, var han imidlertid i et

arbeidsforhold der han mistrivdes, i Aase Sveiseverksted, og han hadde nylig opplevd å bli permittert fra tømrerjobb i et annet firma da det ikke var oppdrag nok. Det var slik sett grunn for saksøker til å vurdere omskolering, og da også be om en vurdering av om de plager/lidelser han da hadde kunne begrunne dette. Retten legger videre til grunn [redacted] forklaring om at både sykehuset og fastlegen må ha misforstått, på den måten at [redacted] på dette tidspunktet ikke hadde søkt på videreutdanning, men at han hadde planer om å søke dersom han ikke fikk en annen jobb. [redacted] forklaring styrkes av at han søkte en annen jobb og tok imot denne – som tømrer i Roy Sandnes AS. [redacted] tok således et valg i 2012 om å fortsette som tømrer framfor å gjennomføre omskolering.

Søknaden om videreutdanning ble sendt neste år, våren 2013, iht. søknadsfrist 15. april 2013. På dette tidspunktet var [redacted] delvis sykmeldt grunnet arbeidsulykken. Det foreligger derfor en klar kronologisk sammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen, som ikke foreligger på samme måte for de øvrige lidelsene/plagene.

Når det gjelder forholdet til andre årsaker, vil retten også vise til at [redacted] trivdes godt i jobben i Roy Sandnes AS. Retten viser her til forklaringene fra [redacted] og fra Roy Sandnes. Dette i motsetning til hva som var situasjonen da han var ansatt i Aase Sveiseverksted, der han for øvrig heller ikke hadde stilling som tømrer. Han fikk raskt lønnsstigning og selvstendig ansvar, også ansvar for andre ansatte, og viste ifølge Sandnes takter til å få enda mer selvstendig rolle på sikt, kanskje også overta firmaet. Sandnes kan ikke huske at [redacted] nevnte andre lidelser/plager enn ryggen som hinder for å arbeide som tømrer – verken astma, allergi eller diabetes.

Freunde har vist til at det i legejournalen i tiden etter arbeidsulykken og i legens arbeidsevnevurdering av 6. april 2013, samt i NAVs dokumenter, først og fremst er vist til diabetes, astma og allergi som grunn til omskolering og ytelser fra NAV. I arbeidsevnevurderingen er således diabetes satt inn som hoveddiagnose og astma og allergi som bidiagnoser, mens ryggproblemene kun er omtalt som et tilleggsargument for omskolering. I journalnotat av 19. desember 2012 er det vist til støvallergi, og i journalnotat av 3. januar 2013 til støvallergi og diabetes, som grunnlag for å vurdere omskolering. Ved NAVs innvilgelse av arbeidsavklaringspenger 19. desember 2013 er det vist til diabetes, astma og allergi, og det samme gjelder avslag fra NAV på stønad som ung ufør av 11. februar 2014, jf. også arbeidsevnevurdering av 10. desember 2013. Retten setter legens uttalelser i sammenheng med at [redacted] før skaden hadde tatt opp spørsmålet om omskolering ut fra nevnte plager/lidelser, og at det før spesialistuttalelsen forelå var lite dokumentert at ryggplagene var varige. Det må så antas at legens uttalelser har dannet grunnlag for NAVs behandling. Selv om uttalelser i legejournaler og vedtak fra den gang skal tillegges stor vekt som tidsnære bevis, jf. Rt-1998-1565 (Nakkesleng I) på s. 1570, må det foretas en helhetsvurdering av bevisene i saken, herunder ut fra troverdigheten av [redacted] forklaring.

Omskolering ble vurdert forholdsvis tidlig etter arbeidsulykken, jf. legejournalen 19. desember 2012, men retten finner ikke dette spesielt påfallende, ut fra at omskolering også hadde vært tema før ulykken. Når det gjelder den omstendighet at det tok tid før det ble meldt skade til forsikringsselskapet og gitt melding om yrkesskade til NAV, hhv. mer enn ett år og mer enn to år etter arbeidsulykken, setter retten dette i sammenheng med at de av taktiske grunner ble fokusert på de andre plagene/lidelsene. har dessuten forklart at han ikke visste hvordan han skulle gå fram for å melde yrkesskade.

Freunde har videre vist til at framlagte bilder tyder på at deltar i ulike former for actionsport. Retten kan ikke se at de aktuelle aktivitetene betyr at ikke kan ha hatt slike plager i ryggen som han forklarer seg om og som er lagt til grunn i spesialistuttalelsen. Retten legger til grunn at det er viktig for ryggen at han er i aktivitet, men at det fortsatt er flere aktiviteter og øvelser han ikke kan gjøre av hensyn til ryggen. Retten viser i denne sammenheng til at han har tilpasset stol og pult på arbeidsplassen.

Slik retten ser det, er det sannsynlig at det foreligger flere samvirkende årsaker til omskoleringen. hadde tenkt på omskolering tidligere, han hadde flere andre plager/lidelser som kunne gjøre tømreryrket utfordrende, og en omskolering ville gi andre oppgaver og høyere lønn, kanskje også sikrere arbeidsforhold. Retten vurderer imidlertid det samlede bevisbildet slik at det våren 2013 ikke var andre mer sentrale årsaker til omskoleringen enn arbeidsulykken, og at dette også var den utløsende årsak. Uten arbeidsulykken er det høyst usikkert om en omskolering ville ha skjedd og i tilfelle når. Arbeidsulykken framstår derfor som en vesentlig årsak det er naturlig å knytte ansvar til.

Utmåling av lidt inntektstap

Det skal etter dette utmåles erstatning for lidt inntektstap.

Inntekt *med skaden* går fram av framlagte ligningstall. Partene har ulike oppfatninger av hva inntekten ville vært *uten skaden*, dvs. ved videre ansettelse i Roy Sandnes AS. I arbeidskontrakten er det satt inn kr 210,- pr time, og har forklart at dette økte til kr 215,- i løpet av 2012. Dette synes å gi en høyere årsinntekt enn hva som framgår av ligningen for 2013, da kun mottok lønn og sykepenger, men det er noe uklart om dette beløpet omfatter fulle feriepenger for året før. På skjema utfylt 11. februar 2014 har arbeidsgiver oppgitt at inntekten på skadetidspunktet var kr 30.000,- pr mnd., dvs. kr 360.000,- i året. Retten legger derfor til grunn at ligningsinntekten for 2013, på kr 364.878,-, gir uttrykk for inntektsnivået på skadetidspunktet. Dersom hadde fortsatt hos Roy Sandnes AS utover i 2013, ville han antakelig ha hatt noe lønnsstigning dette året, sammenlignet med skadetidspunktet.

Når det gjelder lønnsstigning deretter, har saksøkersiden lagt til grunn 3 % årlige tillegg i sine beregninger. Forsikringsselskapet har lagt fram bransjetall, som viser månedsinntekt

for tømrere og snekkere på kr 33.000,-, kr 33.700,- og kr 34.690,- i hhv. 2015, 2016 og 2017. Roy Sandnes har forklart at han i dag kun har én ansatt tømrer, som er 26 år, og som har en lønn på kr 270,- pr time. Dette ligger klart over bransjetallene, noe Sandnes forklarer med at han på et lite sted som Lillesand er avhengig av å følge de andre lokale byggmesterfirmaene. Retten ser ikke bort ifra at lønnsnivået i Lillesand kan være noe påvirket av at det er mange hytter i høy prisklasse i området. Det følger av Rt-2003-338 (Dykkerdommen) avsnitt 67 at skadelidte har tvilsrisikoen for inntekten uten skaden, og beviskravet skjerpes dersom det skal legges til grunn en lønn over gjennomsnittet for bransjen. Retten ser det slik at det er lagt fram tilstrekkelig bevis for at lønnsnivået for tømrere i Lillesand ligger noe over bransjetallene. Det er likevel ikke gitt at saksøker ville hatt samme timelønn som den ene ansatte som i dag er igjen hos Roy Sandnes AS. Samlet sett finner retten at det skal legges til grunn at _____ ville hatt noe høyere lønn enn bransjetallene, men klart under nivået i beregningene fra saksøkersiden.

Når det gjelder utgifter saksøker ville hatt dersom han hadde vært i arbeid, kan retten ikke se at det skal gjøres fradrag for reisekostnader. Det framgår av ligningen for 2013 at det er gjort fradrag for reisekostnader på kr 45.000,-, men det er klart at saksøker ikke hadde slike reisekostnader i 2013. Fradraget samsvarer med de reisekostnadene saksøker hadde da han jobbet for Lindal Hus på Vegårshei, ca. 7 mil fra Lillesand, og retten legger til grunn at fradraget ved en feil er beholdt i ligningen for 2013. Det er den reelle situasjonen som er avgjørende. Når det gjelder de faktiske reisekostnadene i arbeidsforholdet i Roy Sandnes AS, viser retten til forklaringene fra _____ og Sandnes om at _____ disponerte en arbeidsbil til og fra jobb. Oppdragene var uansett i umiddelbar nærhet av Lillesand.

Ingen av de beregningene som er lagt fram av partene ligger tett opp til den erstatningen retten etter dette anser som et riktig nivå. Fra forsikringsselskapet er det lagt fram en beregning som i stor grad baserer seg på bransjetallene for lønn, som starter på kr 364.000,- i 2013 og ender på kr 416.000,- i 2017. Det er da lagt til grunn reiseutgifter på kr 45.000,-, som altså ikke skal med. Det er videre lagt til grunn en inntekt med skaden i 2017 på ca. kr 422.000,-, mens ligningen for 2017 viser kr 400.620,-. Saksøkersiden har lagt fram beregninger med samme lønnstall uten skaden, men som tar bort reisefradraget og legger riktig lønn med skaden i 2017 til grunn. Det er i denne beregningen også lagt inn reiseutgifter med skaden på kr 15.000,- for 2017, i og med at _____ ; nåværende arbeidsforhold, som startet i august 2017, er i Kristiansand. Retten finner at dette skal hensyntas. Denne beregningen gir en samlet sum på ca. kr 320.000,- inkl. renter for perioden 2013-2017. Summen blir imidlertid noe lav, da retten som nevnt er kommet til at lønnsnivået for _____ ville lagt noe høyere.

Fra saksøkersiden er det videre lagt fram en beregning der inntekten har et høyere startpunkt – kr 398.610,-, og som med en lønnsutvikling på 3 % ender på en lønn uten skaden på kr 450.000,- i 2017. Lønn uten skaden er imidlertid satt til kr 457.808,- for 2016, uten at avviket fra den trinnvise økningen er forklart. Videre er inntekten med skaden satt

til kr 350.000,- for 2017, mens riktig tall her som nevnt er kr 400.620,-. På den annen side er nevnte reisefradrag på kr 15.000,- ikke tatt med. Samlet tap inkludert renter utgjør ca. kr 570.000,- for perioden 2013-2017. Denne beregningen gir imidlertid for høyt tap også etter nevnte justeringer, da lønn uten skaden er satt for høyt, jf. vurderingene ovenfor.

Retten er således overlatt til å foreta en skjønnsmessig vurdering, og finner at samlet lidt inntektstap for perioden 2013-2017 inkl. renter settes til opp mot kr 400.000,-.

Spørsmålet er så om dette skal justeres noe ned, ut fra at _____ i 2018 hadde en høyere inntekt med skaden enn uten denne, da han dette året var i arbeid som ingeniør.

Utgangspunktet i erstatningsretten er at skadelidte skal ha dekket sitt økonomiske tap, og at dette er et nettotap der fordeler av skaden kommer til fradrag – skadelidte skal bli stilt i samme posisjon som om skaden ikke hadde skjedd, men skal ikke komme bedre ut, jf. Lødrup s. 448. Slik sett kunne alt inntektstap ha blitt sett under ett - både lidt og framtidig inntektstap, hvilket for _____ ville ført til at han ikke hadde hatt noe økonomisk tap. Slik er det imidlertid ikke – lidt og framtidig inntektstap skal fastsettes særskilt, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 12, jf. § 13, jf. skadeserstatningsloven § 3-1. Det følger så uttrykkelig av forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring § 2-3 at skjæringstidspunktet er oppgjørstidspunktet. Dette er i tråd med rettspraksis om personskadeerstatning, der det videre følger at dersom saken går til retten vil det være domstidspunktet som er skjæringstidspunktet, jf. Lødrup s. 451. Bakgrunnen for å skille lidt og framtidig inntektstap går fram av forarbeidene til skadeserstatningsloven, der det er vist til at en oppdeling kan gjøre at det blir enighet om en del av tapet, at rettsmidler begrenses til en del av tapet, at lidt og framtidig tap behandles ulikt skattemessig, og at bevisgrunlaget vil være ulikt, jf. NUT 1971: 5 Innstilling fra erstatningslovkomiteen s. 54.

Slik retten ser det, taler bakgrunnen for denne delingen for at det ikke er grunnlag for å foreta ytterligere oppdeling, slik at det kun er perioden med tap som er aktuell, ikke perioden med overskudd. Retten ser at ved slike presumptivt sjeldne tilfeller som i denne saken, kan manglende oppdeling føre til at forsikringsselskapet kan ha grunner for å la tiden gå før det foretas oppgjør eller foreligger endelig dom. Erstatningslovkomiteen var imidlertid klar over at delingen kunne gi en viss vilkårlighet, jf. NUT 1971: 5 s. 38. Det kan uansett tenkes at en ren trenering – hvilket ikke er tilfelle i denne saken, ikke skal ha betydning. Ytterligere oppdeling kan også by på praktiske problemer, der det er flere tapsperioder, eller der det er perioder med tap og overskudd innenfor samme kalenderår, som slik som for 2017 i saken her. Retten har ikke funnet rettskilder som gir en klar løsning på spørsmålet, hvilket antas å skyldes at problemstillingen oppstår forholdsviss sjeldent. I Rt-1993-1538 ble det ikke gjort fradrag for trygdeytelser for en periode før selskapets ansvar for tapte inntekter begynte å løpe. Når det gjelder trygdeytelser, er det imidlertid, i motsetning til ytelser etter skadeserstatningsloven § 3-1 tredje ledd annet punktum, et krav om såkalt kompensasjonsrelevans – at de skal kompensere for samme

tapspost som erstatningen skal dekke, jf. Nygaard, Skade og ansvar (2007), s. 35-37. Saksøker har vist til LB-2011-193808, men problemstillingen var en noe annen, da det ikke ble krevd fradrag for senere overskudd. LH-2005-88648 gir en viss støtte for saksøktes syn, da det her ble foretatt et fradrag for inntekter uavhengig av hvilken periode det ble krevd tapt inntekt for – det var rimelig å se hele perioden under ett og ikke avhengig av oppbyggingen av erstatningskravet.

Når det så gjelder de konkrete forholdene i denne saken, finner retten at det er naturlig og rimelig å gjøre fradrag for overskuddet i 2018, på samme måte som saksøker i egne beregninger for 2017 har tatt hensyn til høyere lønn etter ansettelse som ingeniør i siste halvdel av 2017. Lidt inntektstap er påvirket av at [redacted] valgte å gjennomføre omskolering, og han fikk igjen for dette ved klart bedre lønn i etterkant. Det er både naturlig og rimelig å ta hensyn til dette så langt dette får utslag før domstidspunktet. Det kan for så vidt også vises til at skadeserstatningsloven § 3-1 tredje ledd in fine til en viss grad åpner for konkrete rimelighetsløsninger ved de fradrag som skal foretas.

Partene har også lagt fram ulike beregninger for 2018, der lønn med skaden er satt til hhv. kr 500.000,- og kr 540.000,-, og lønn uten skaden til hhv. kr 485.000,- og kr 425.000,-. Saksøker har også tatt inn kr 72.000,- i boomkostninger, ut fra at [redacted] betaler husleie til sin kjæreste ved at han oppholder seg en del hos henne i Kristiansand. Leieforholdet framstår som uklart, og han har samtidig egen bolig i Lillesand. Retten finner at det i stedet skal legges inn fradrag for reiseutgifter. Retten anslår lønn med skaden til ca. kr 530.000,-, basert på lønn til og med september, og gjennomsnittslønnen fra de tre siste månedene for resterende del av 2018. Lønn uten skaden antas å være et sted mellom partenes anslag, jf. ovenfor. Overskuddet må så justeres noe for at domstidspunktet kommer noe før utgangen av 2018. Fradraget må bli skjønnsmessig.

Samlet sett finner retten at lidt inntektstap fram til domstidspunktet, inkludert renter, settes til kr 350.000,-, som et skjønnsmessig rundt beløp.

Spørsmålet om årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og utgifter til treningscenter

Saksøker krever dekket utgifter til treningscenter med kr 1.000,- pr år, kapitalisert til kr 21.000,-, jf. forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring § 2-2.

Slik retten ser det, foreligger det ikke årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og utgifter til treningsstudio. Saksøker har forklart at han må gå i treningsstudio for å trene ryggen. Han har imidlertid forklart at han også trente aktivt i treningsstudio før arbeidsulykken inntraff, fra 18-årsalderen, og han framstår som generelt opptatt av trening. Retten finner det derfor sannsynlig at [redacted] også ville trent i treningsstudio om arbeidsulykken tenkes borte. Det er lite sannsynlig at han bare ville trent deler av året, og retten ser derfor heller ikke grunnlag for å tilkjenne deler av de årlige kostnadene, nærmere

bestemt rundt en fjerdedel, slik saksøker har krevd. Kravet om dekning av framtidige utgifter tas etter dette ikke til følge.

Saksomkostninger

Etter rettens oppfatning har saksøker vunnet fram i det vesentlige. Saksøker har derfor i utgangspunktet rett til dekning av sine omkostninger, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd, jf. annet ledd. Påstanden – «erstatning etter rettens skjønn» – er ikke avgjørende, men hva saksøker reelt sett har krevd. Den beregningen som viser høyest beløp viser ca. kr 570.000,- i lidt tap til og med 2017, og tilkjent beløp på kr 350.000,- ligger en del under dette. Saksøker har imidlertid lagt fram flere beregninger, og retten legger til grunn at det har vært meningen også reelt sett å overlate et skjønn til retten. Når det tilkjennes et såpass høyt beløp taler dette derfor for at saken i realiteten er vunnet. Videre viser retten til at tyngdepunktet i saken har ligget på spørsmålet om årsakssammenheng mellom arbeidsulykken og omskoleringen. Når det gjelder erstatningsutmålingen, har saksøkte gjort gjeldende at det skal gjøres fradrag for omfattende reiseutgifter hvert år, og at det derfor ikke foreligger noe tap. Når det gjelder fradrag for overskudd i 2018 og erstatning for framtidige utgifter, har saksøker ikke nådd fram, men dette har forholdsvis liten betydning økonomisk sett, og har heller ikke foranlediget omfattende behandling. Spørsmålet om lønnsnivå uten skaden har foranlediget mer omfattende behandling, men her har retten havnet et sted mellom partenes utgangspunkter.

Det kan gjøres helt eller delvis unntak fra utgangspunktet dersom tungtveiende grunner gjør det rimelig, jf. § 20-2 tredje ledd, som nevner omstendigheter det særlig skal legges vekt på. Spørsmålet om årsakssammenheng har gitt en viss tvil, men ikke i slik grad at dette alene tilsier deling av omkostningene. Retten viser imidlertid til at saksøker i noen grad kan lastes for den tvil som har vært, blant annet ved hvilke grunnlag som har vært i fokus for søknader til NAV og ved at han var sent ute med å melde yrkesskaden. Retten viser også til at saksøkte ikke har fått medhold på enkelte punkter, og særlig kravet om dekning av framtidige utgifter framsto som lite fundert. Når det gjelder inntektsnivå uten skaden, som var viktig for beregningen av tapets størrelse, har retten landet et sted mellom partene utgangspunkter. Retten finner derfor samlet sett at tungtveiende grunner gjør det rimelig at kun deler av omkostningene dekkes, på den måten at omkostninger dekkes med kr 100.000,-.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist grunnet andre gjøremål.

DOMSSLUTNING

1. Frende Skadeforsikring AS dømmes til å betale erstatning for lidt inntektstap, inkludert renter, til [redacted] med kr 350.000,- - trehundreogfemtitusen – innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
2. Frende Skadeforsikring AS dømmes til å betale saksomkostninger til [redacted] med kr 100.000,- - etthundretusen – innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Thom Arne Hellerslia

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.